

NORDHUNGARIA INFORMO

Informilo de „Király Lajos” Esperanto-Amika Rondo

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója

2006. Február
Februaro 2006.

Kedves Olvasók!

Eljött az utolsó téli hónap, a február
Most csodálhatjuk meg a Téli Olimpia résztvevői négy éves felkészülésének és utolsó nagy erőfeszítésének eredményét. Láthatjuk, hogy milyen gyakran esnek el a havon, a jégen és ez a fiasco milyen keserűséggel tölti el őket.

Némely vidékeken ilyenkor szalmabábút égetnek. Ősi ritus ez, a tél, a gondok elűzésére. Ilyenkor zajlanak a farsangok, melyeknek a célja ugyanaz, a tél elűzése táncos, zenés, vidám összejövetelekkel: mind a gyermekek, mind a felnőttek részére.

Karaj Legantoj!

La lasta vintra monato, la februaro alvenis.
Nun ni povas admiri rezulton de la lasta granda fortostreĉo kaj kvarjare daŭra pretiĝo de partoprenantoj de Vintra Olimpio. Ni povas vidi ankaŭ la oftajn falojn sur la neĝo kaj glacio kaj tion, ke ĉi fiaskoj kian grandmezuran amarecon kaŭzas al la konkursantoj.

En kelkaj regionoj nuntempe okazas la forbruligoj de pajlopupoj. Ĝi estas praa rito je forpelo de la vintro, zorgoj. Ĉi tiam okazas la karnavaloj, kies celo estas la sama, la forpelo de la vintro per dancaj, muzikaj viglaj kunvenoj kaj por infanoj kaj por plenkreskuloj

Lászlóné Pásztor

A 2006-os év emlékezetre méltó, az év során előforduló évfordulók miatt is.
Itt kell megemlítenünk például, hogy :

- 1.) 250 éve, 1756.január 27-én született Wolfgang Amadeus Mozart, minden idők leghíresebb zeneszerzője,
- 2.) 115 éve született és 30 éve halt meg Dr. Kalocsay Kálmán orvosprofesszor, eszperantó és magyar nyelven alkotó költő és műfordító,
- 3.) 115 éve született Baghy Gyula
- 4.) 125 éve, 1881. március 25-én született Bartók Béla magyar zeneszerző, a népzene tudományos feldolgozója
- 5.) 195. éve, 1811.szeptember 22-én született és 120. éve : 1886.julius 31-én halt meg a magát mindig magyarnak valló Liszt Ferenc zeneszerző
- 6.) 1110.éve történt a magyar honfoglalás

Ezekről az évfordulókról a honlapunkon megemlékezünk.

La 2006-a jaro estas memorinda, pro multe da datrevenoj. Ĉi tie ni mencias ekzemple:

- 1.) Antaŭ 250 jaroj , nome la 27-an de januaro 1756 naskiĝis Wolfgang Amadeus Mozart, la plej fama komponisto de ĉiuj tempoj,
- 2.) Antaŭ 115 jaroj naskiĝis kaj antaŭ 30 jarojn mortis Dro Kolomano Kalocsay kuracistprofesoro, Esperantlingve kaj hungarlingve kreinta poeto kaj arta tradukanto,
- 3.) Antaŭ 115 jaroj naskiĝis Julio Baghy, kiu kaj Esperantlingve kaj hungarlingve verkis poemojn, teatraĵojn, novelojn, romanojn, kiu estis grandssignifulo de la E-movado.
- 4.) Antaŭ 125 jaroj nome la 25-an de marto en 1881, naskiĝis Béla Bartók hungara komponisto, kiu okupiĝis kun la kolektado, studado kaj prilaborado de popolaj muzikoj
- 5.) Antaŭ 195. jaroj, nome la 22-an de septembro en 1811 naskiĝis, kaj antaŭ 120 jaroj la 31-an de julio en 1886 mortis la sin hungaro konfesinta Ferenc Liszt, mondfama komponisto kaj fortepianisto.

- 6.) Antaŭ 1110 jaroj okazis la patrujokupo de Hungaroj.

Pri la datrevenoj ni rememoros sur nia hejmpaĝo

Wolfgang Amadeus Mozart élete

Eredeti teljes neve: Johannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus.

Minden idők leghíresebb komponistája.

1756.január 27-én Salzburgban született és 1791. december 5-én halt meg Bécsben.

Apja, Leopold Mozart, német zeneszerző, pedagógus, hegedűművész volt. / 1719.XI.4 – 1787. V.28 /

Anyja Pertl Anna hét gyermeket szült, de csak kettő élte túl a szüleit: Wolfgang Amadeus és Mária Anna. A két testvér nagyon ragaszkodott egymáshoz. Mária Anna a férje halála után Salzburgban zongoratanárként működött.

Leopold Mozart művei:

Tizenkét oratórium, operák, koncertek, szimfóniák, egyéb zeneművek az északnémet szvit és szonátairodalomból. Feltételezik, hogy ő a szerzője a Haydn neve alatt ismert „Gyermekszimfóniának”. Nagy jelentőségű pedagógiai műve a „Hegedűiskola”. Fiával való intenzív kapcsolatát mutatja a „Notenbuch”, amely a korszak délnémet-osztrák muzsikusi között fennálló kapcsolatot is bemutatja.

Haydn zenéje jelentősen befolyásolta az induló ifjú Mozart zenedarabjait, habár a legerősebb hatást apja gyakorolta rá. Wolfgang Amadeus Mozart négy – öt éves korában néhány nap alatt tanult meg hededülni. Úgy tanult meg „utánozva” zenélni, ahogyan mások beszélni tanulnak. Már 6 éves korában „csodagyerek” volt, aki Pozsonyban és Bécsben aratott nagy sikert, mint „zenei ezermester”. 1763 –tól következtek külföldi útjai. Pl: München, Augsburg, Heidelberg, Mainz, Frankfurt, Bonn, Köln, Párizs, stb.

Utjain különböző zenei hatások érték, sok művésszel találkozott. A zenei hatásokat műveiben feldolgozta. Kilenc évesen újabb külföldi utakat tett apjával. Akkor komponálta a „Londoni Vázlatkönyv 43 apróságát”, szimfóniákat és szonátákat – Angliában és Hollandiában.

10 évesen oratóriumot írt/ Die Schuldigkeit des erstein Gebotes /

1767-ben visszament Bécsbe a császárvárosba, majd 1769-ben olasz turnéra indult.

Milánóban egy arisztokrata esküvőre volt hivatalos, ahol bemutatta az „Ascanio in Alba” c. színházi szerenádját.

1772-ben mutatták be Milánóban új operáját, a „Lucio Sillát”.

Az olasz muzsika forrása erősen hatott rá, és a zenei alakzatokat bőséggel ontotta magából. Első vonósnégyesében és olasz szimfóniájában az élet szépségének ragyogása varázsol el bennünket. Ezzel a varázssal Mozart az olasz énekek is rabja lett. Így lettek a vokális elemek Mozart hangszeres zenéjének részei.

Münchenben mutatták be nagy sikerrel a karneválra írt operáját, „La Finta giardiniera”-t. Új darabjainak részletesebb kidolgozása jelzi művészi öntudatra ébredését. Pl: olasz útja után készült el az 5 bécsi szimfóniája, és a 4 szimfóniája: K 162, 181, 182, és a 184 számmal. Mozart képzeletében a hangszerek világának sokrétűsége a való világot tükrözte, az élet roppant gazdagságát tárta fel, amely boldog várakozásra indította.

1777-ben Mannheimben ismerkedett meg a Weber családdal és beleszeretett a kacér Aloysiába. Szerelmének leggyönyörűbb jele volt a neki írt recitativa és ária.

1778-ban jóakarója Grimm báró Párizsban nagy szeretettel fogadta, de az ottani művészek egymás közötti versengése miatt nem tudott ottmaradni. Operatervei egymás után meghíúsultak. De hangszeres zenéje sok új zenével gazdagodott. // Alcandro, lo confesso – Non so d’ onde viene K 294 / 1779-ben Aloysiát feleségül kéri, de ő elutasítja. Máshoz megy feleségül. Mozart csalódik a szerelmében. Visszamegy Salzburgba, azután Aloysia hugába Constanzebe szeret bele, majd feleségül kéri.

Új operájához nehezen talál szövegkönyvet. Végül mégis sikerül, de azt át kellett alakíttatnia. A „Szöktetés a Szerájából” c. dalmű már a legnagyobb zenedrámái gényét mutatja.

1782. augusztus 4-én feleségül vette Constanzt. Mozartnak sok remekműve született 1782 – 1786 –ig. Pl: 15 zongoraversenyt írt, / G-dur, D-moll koncert, C-moll zongoraszonáta, 2 rondo zongorára...ktp /

1786. május 1-én mutatták be új operáját, a Figaró házasságát óriási sikerrel.

1787-ben anyagi gondjai mellett apja halála is mélyen megrendítette, elkésértette.

Ebben az évben írta és Prágában óriási sikerrel mutatták be a Don Juan c. operáját. Ez után a hön óhajtott állást elérte ugyan, de olyan alacsony bérral, hogy az alig tudja megélhetését fedezni. A bécsi udvar nem méltányolta Mozart tehetségét. Az udvar csak a tánczenére tartott igényt. Itt igen nagy számú tánczenét: menüettek, különböző táncokat írt.

1788 végén nagy csalódás lett rajta úrrá. Anyagi gondjai egyre fokozódtak.

1790-ben József császár új opera megírásával bízta meg. 1790. január 26-án mutatta be a Burgszínház a „Cosi fan Tutte”-t / Melynek eredeti címe: Minden nő így csinálja.

Később: A szerelmesek iskolája alcímet kapta. Mostanában a címét ismét megváltoztatták: „Csalsz vagy nem csalsz, ez itt a kérdés”- re. /

Sajnos, az 1790-i bemutató után sem kapott kedvezőbb állást. Felesége betegeskedése miatt, Mozart eladta utolsó ezüst neműit. A sikertelenség egyre nyomasztóbban hatott rá, mégis a halála utolsó éveit erős aktivitás jellemzi.

1791-ben több kottát vetett papírra, mint az előző kettő évben együttvéve.

Munkásságának súlypontja új operájára a „Varázsfuvolára” / Varázsfuvola = Zauberflöte / esett, amelynek szövegét az akkoriban divatos „varázsoperák” mintájára E. Schindler a kalandos életű színiigazgató írta. / Az operát 2006. jan. 27-én bemutatta a magyar TV. 1. program/

A Varázsfuvola első bemutatója 1991. szeptember 30-án volt. Mozart vezette a zenekart. Ebben az operában már az örök sötétségek és fényességek harcolnak egymással. Mozart a rekviemjében zenébe öntötte az elmúlás minden sötét pompáját és bizodalma már csak a halálon túli életben volt.

Utolsó műve írása közben kihullott kezéből a toll.

A „Lacrimosa” hiányzó részeit tanítványa Süsmayr pótolta a mester utasításai és vázlatai alapján.

1791. december 5-én halt meg. Kegyetlenül hideg idő volt. Pap nem jött a betegágyához. Utolsó búcsút senki sem vett tőle, még a barátai sem kísérték el a sírig. December 6-án temették el jeltelen sírba. Földi maradványait, csontjait nem találták meg.

Az utókor azonban felemelte szellemét a Parnasszusra, harmadiknak Bach és Beethoven mellé.

A 250 éves Mozart évforduló alkalmából a Magyar Televízió 24 órás emlékműsört sugárzott, mely alatt Pekingből és Salzburgból láthattunk koncert - és színházi közvetítést Mozart műveiből, kiváló zenészek, művészek tolmácsolásában.

Ezúton gratulálunk a világ eme nagy művészeinek a gyönyörű előadásokhoz, bemutatókhoz.

A BAZ- megyei Területi Eszperantó Bizottságunk elnöke: Dr. Győry Nagy Lajos lányától Kiss Ferencné : Győry Nagy Ilonától kapott zenetörténeti szöveg alapulvételével írta : Pásztor Lászlóné

Vivo de Wolfgang Amadeus Mozart

Lia originala tuta nomo estis: Johannes, Chrysostomus Wolfgangus Theophilus.

Li estis la plej fama komponisto de ĉiuj tempoj.

Li naskiĝis la 27-an de januaro en 1756. en Salzburg, mortis la 5-an de decembro en 1791, en Vieno.

Lia patro : Leopold Mozart estis germana komponisto, pedagogo, violinartisto.
/ 14. novembro 1719. – 28. majo 1787. /

Lia patrino: Anna Pertl naskis sep infanojn. Sed el ili nur du: Wolfgang Amadeus kaj Maria Anna pluvivis siajn gepatrojn.

La gefratoj tre amis unu la alian. Maria Anna post la morto de sia edzo laboris kiel piano instruistino.

La komponaĵoj de la patro estis:

12 oratorioj, operoj, koncertoj, simfonioj, kaj aliaj komponaĵoj de la nordgermana suito, - kaj sonato - literaturo. Oni supozas, ke li komponis la „Infansimfonion”, kiun oni konas kiel komponaĵon de Haydn. Grandsignifa pedagogia muzika verko de la patro estas la „Violinlernejo”. Inter li kaj lia filo estis intensiva kontakto. Tion montras la „Notenbuch”, /„Libro de notoj”/, kiu prezentas la intensivan kontakton ankaŭ inter la sudgermanaj komponistoj de la epoko.

La muziko de Michael Haydn influis komponaĵojn de la juna Mozart, kvankam la plej forta efiko estis la muziko de lia patro. En lia 4 – 5 jaraĝo dum kelkaj tagoj li eklernis violoni. Tiel li lernis „imitante” muziki, kiel aliuloj lernas paroli. Jam en lia 6-a jaraĝo li estis „genia infano”, kiu en Pozsony / nun Bratislava / kaj en Vieno rolis sukcese kiel la eta muzika „universala specialisto”.

Ekde 1763 sekvis turneoj en diversaj Eŭropaj urboj. Ekzemple: en Munkeno, Augsburg, Heidelberg, Mainz, Frankfurt, Bonn, Köln, Parizo. Dum la turneoj lin efikis diversaj muzikaj impresoj, kaj li renkontiĝis kun diversaj artistoj. Mozart donacis al ili siajn diversajn komponaĵojn. Poste li faris novajn turneojn kun sia patro.

En sia 9. jaraĝo la tn. „Londona skizlibro” jam enhavis 43 „Bagatelaĵojn”, ekzemple: simfoniojn, sonatojn, kiujn li komponis en Anglio kaj en Nederlando

En sia 10. jaraĝo li komponis oratorion: „Die Schuldigkeit des ersten Gebotes”.

En 1767 li iris al Vieno en la imperiestran ĉefurbon

En 1769 kun sia patro li ekiris al turneo en Italio.

En la urbo Milano oni invitis linal aristokrata geedziĝo, dum kiu li prezentis teatran serenadon „Ascanio in Alba”.

La 26-an de decembro en 1772 oni prezentis en Milano sian novan operon „Lucio Silla”. La varmegeco de la itala muziko forte impresis lin, kaj ties muzikajn formaciojn li dissendis el si kun feliĉa abundo.

En la unua arĉkvarteto de Mozart, kaj en lia „Itala simfonio” sorĉas nin la brilo de beleco de la vivo. Per ĉi tiu sorĉo Mozart iĝis sklavo ankaŭ de la itala kanto. Do iĝis la voĉaj elementoj eroj de lia instrumenta muziko.

Poste, en Munkeno oni prezentis lian operon skribitan pro la karnavalo: „La finta giardiniera”, kun sukceso. Pli detala prilaboro de la pli novaj komponaĵoj indikas lian vekigon al artista memkonscio. Ekzemple: post la itala turneo estis prilaboritaj kvar simfonioj / K 162, 181, 182, 184 / kaj estiĝis liaj pli malfruaj 5 vienaj simfonioj. En la imago de Mozart la multflankeco de mondo de la instrumentoj spegulas la veran mondon, malkovrante la grandiozan riĉecon de la mondo, pro kio li atendadis feliĉe.

En la urbo Manheim en 1776 li konatiĝis kun la familio Weber kaj enamiĝis en la koketan fraŭlinon Aloysia. La plej belega signo de amoro de Mozart estis la por ŝi komponita recitativo kaj ario. / „Alcandro, lo confeso – Non so d’ onde viene K 29 /

En 1777 lia bonfaranto la barono Grimm akceptis lin kun amo en Parizo. Sed pro la konkurencado inter la tieaj artistoj li ne povis resti tie. Liaj operplanoj unu post la alia fiaskiĝis. Sed lia instrumenta muziko riĉiĝis per multaj novaj muzikoj.

En 1779 li petis Aloysia, ke ili geedziĝu sed ŝi rifuzis lin, do li trompiĝis en sia amatino. Aloysia geedziĝis kun bone konata aktoro. Poste li reiris al urbon Salzburg. Poste li enamiĝis en fratineton de Aloysia, en la ne belan, sed varmkoran fraŭlinon Constanze kaj baldaŭe petis ŝin kiel edzinon.

Por lia nova opero li malfacile trovis libreton, sed fine sukcesis, kvankam li devis tre traskribi, traformi ĝin.

„La fuĝigo de la Serajlo” titola muzika teatraĵo jam prezentas la plej faman operan geniulon.

La 4-an de aŭgusto en 1782 li geedziĝis kun Constanze. Inter 1782 – 1786 naskiĝis liaj multaj elstaraj komponaĵoj. Ekzemple: 15 piankoncertojn li komponis, krome D-minoran, G-maĵoran koncertojn, G-minoran piansonaton, du rondelojn por piano, ktp.

La 1-an de majo en 1786 oni prezentis lian novan operon, „La geedziĝo de Figaro” titolan. / Le nozze di Figaro/ kun granda sukceso.

En 1787 apud liaj financaj zorgoj amarigis lin ankaŭ la morto de lia patro. En tiu jaro li komponis la muzikverkon : „Don Juan”. kion en Prago oni prezentis kun tre granda sukceso. Kvankam la tre deziritan oficon li ricevis, lia salajro estis tiel malalta, ke ĝi apenaŭ

estis sufiĉa por vivi el ĝi. La viena kortego ne rekonis la talenton de Mozart. Ĝi pretendis nur je dancmuzikoj. Tie li skribis multe da dancmuziko: belegajn menuetojn, diversajn dancojn. Fine de 1788 li iĝis denove trompita.

En 1790 imperiestro Jozefo komisiis, Mozarton skribi novan operon. La 26-an de januaro en 1790 li prezentis en la Burgteatro la operon „Cosi fan Tutte” grandsukcese. Ĝia originala titolo signifas: „Ĉiu virino ĉi tiel agas”. Oni poste la traskribis la titolon: „Lernejo de la geamantoj”. Nuntempe la titolo estas: „Ĉu vi trompas, ĉu vi ne trompas, tio estas la demando ĉi tie”. Sed, post la prezento oni denove ne traktas lin.

Li lasas la ne taŭgan oficon, kaj denove li serĉas la lokojn de liaj pli fruaj sukcesoj. Oni tre bonkore, volonte akceptis lin, sed oficon li ne ricevis. Lia edzino denove malsanadis. Li devis sendi ŝin al banloko por kuraciĝi. Li devis vendi liajn lastajn arĝentajn aĵojn. Liaj financaj ŝarĝoj multe pligrandiĝis. Ĉi tiuj malsukcesoj forte deprimis lin.

Tamen, la lastajn du vivojarojn de Mozart karakterizas intensa aktivado. En 1791 li skribis pli notarojn, ol dum la antaŭaj du jaroj. Esenca punkto de lia agado estis lia nova opero, kies titolo estas: „Zauberflöte”= la „Sorĉofluto”. Ties tekston E. Schikander, la aventurviva teatra direktoro skribis je modelo de la tiam laŭmodaj „sorĉoperoj”. La 30-an de septembro 1791 oni prezentis ĝin kun granda sukceso. La orkestron direktis Mozart. En ĉi tiu opero jam la eterna malhelo kaj lumo luktas unu kun la aliaj. En sia „Rekviemo” li muzikigis ĉiun mornan pompon de la forpaso, kaj li havis kredon jam nur en la transmonda vivo.

Dum skribo de lia lasta muzikverko, la plumo defalis el lia mano. La mankajn partojn de la „Lacrimosa” kompletigis lia disĉiplo Süssmayr laŭ la instrukcioj kaj skizoj de la majstro.

Wolfgang Amadeus Mozart mortis la 5-an de decembro en la jaro 1791, nokte, en Vieno. Terura malvarmego regis. Pastro ne iris al lia malsanula lito. Eĉ liaj amikoj ne akompanis lin ĝis la tombokavo. La 6-an de decembro li estis entombigita en sensignan tombon. Liajn ostojn oni neniam sukcesis ek trovi. Sed la postularo levis lian spiriton al Parnaso: li iĝis la tria geniulo apud Bach kaj Beethoven.

Okaze de la 250-a jara datreveno de naskiĝo de Wolfgang Amadeus Mozart, Televido Hungara prezentis 24 horojn longe memorkoncertojn kaj el Pekino kaj el Salzburgo. Dum la koncertoj ni aŭdis detalojn el diversaj komponaĵoj de Mozart, krome operon „ Sorĉofluto”. La prezentojn faris eminentaj aktoroj de la mondo.

Ni gratulas al ĉiuj prezentantaj aktoroj!

El hungarlingva muzikhistoria teksto – ricevitan de sinjorino Helena Györy Nagy, Ferencné Kiss, kiu estas filino de la en 1980-a jaro mortinta Dro Ludoviko Györy Nagy, nia E-Komitatprezidanto en Miskolc – skribitan hungarlingvan tekston esperantigis: László Pásztor

Albert Schweitzer élete

Egy Nóbél – díjas életútja

Albert Schweitzer 1875. január 14-én született Kayserbergben / Franciaország /. Apja evangélikus lelkész.

Iskoláit Günsbachban kezdte. Zongorázni tanult. Kilenc éves korától a münsteri reáliskolába került, majd szülei anyagi gondja miatt Mühlhausenben tanult tovább. Itt kezdett el orgonán tanulni. Az iskolában eleinte nem volt jó tanuló, de tanárai segítségével a jó tanulók közé került. Érettségi után Strassburgban kezdi el egyetemi tanulmányait. Teológiát tanult, de szinte minden érdekelte. Erről tanulmányt írt.

1894-ben behívták katonai szolgálatra, de engedélyezték neki, hogy közben az egyetemi tanulmányait folytassa. Leszerelés után teológiából levizsgázik, majd Párizs Sorbonne egyetemére iratkozik be bölcsészetet tanulni. 1899-ben Strassburgban a bölcsészet doktorává avatják. 1902-től egyetemi magántanár a strassburgi egyetemen. Bach zenéje érdekli. Tanulmányt ír róla.

1904-ben jut tudomására, hogy Afrikában missziós papokat alkalmaznak. Ekkor határozza el, hogy kórházat alapít Afrikában. Ehhez szükséges orvosi diplomáját 1911-ben szerzi meg.

1912-ben házasságot köt Helene Breslauval., aki ápolónő. 1913-ban elutaznak Gabonba és elkezdik Lamborénéban a kórház építését az Ogoné folyó partján.

1949-ben utazik Észak Amerikába, ahol előadássorozatot tart az afrikai gyógyító munkáról. 1951-ben Frankfurt vára békedíját kapja.

1952-ben Nobel békedíjat kap. A vele járó pénzből leprás betegeknek külön falut épít fel. 1958-tól egyre erősebben tiltakozik az atom-robbantások ellen.

A kórházhoz szükséges pénzt rendszeres európai orgonakoncertjeinek bevételeiből fedezi.

1965. szeptember 4-én Gabonban, Afrikában halt meg 90 éves korában.

Vivovojo de Nobel premiito Albert Schweitzer

Albert Schweitzer naskiĝis la 14-an de januaro en 1875 en Kayserberg / Francio /.

Lia patro estis luterana pastro.

Li lernis ludi pianon Ekde lia 9-a jaraĝo li lernis en reallernejo en Münster, poste pro financaj malfacilaĵoj li plulernis en Mühlhausen. Tie eklernis ludi orgenon. En la lernejo komence li ne estis bona lernanto, sed helpe de siaj instruistoj li iĝis eminenta. Post la abiturentekzameno li komencis universitatajn studojn en Strassburg, kie li lernis teologion, sed ankaŭ multaj aliaj aferoj interesas lin. Li skribis eseon pri ĝi.

En 1894 oni rekrutigis lin. Sed oni permesis al li por daŭrigi siajn universitatajn studojn dume. Post la malmobilizo li ekzamenis pri teologio. Poste en Parizo li lernis filozofion en la univertsitato Sorbonne..

En 1899 en Strassburg li doktoriĝis pri filozofio. En 1902 li estiĝis universitata privatdocento en la Strassburga universitato. Li interesiĝis pri la muziko de Bach, pro kio li skribis eseon.

En 1904 li eksciis, ke en Afriko oni dungas misiistajn pastorojn. Tiam li decidis fondi en Afriko hospitalon. Lian por tio bezonatan doktoran diplomon li akiris en 1911.

En 1912 li geedziĝis kun Helene Breslau, flegistino. En 1913 ili forvojaĝis en Gabon, en Afrikon kaj tie li komencis la hospitalkonstruon.

En 1949 ili vojaĝis al Nord-Ameriko, kie li faris prelegaron pri la afrika kuraca laboro.

En 1951 li ricevis pacpremion de fortikaĵo de Frankfurt.

En 1952 li ricevis Nobel-pacpremion. El tiu monsumo li konstruis apartan vilaĝon por lepraj gemalsanuloj.

Ekde 1958 li protestis ĉiam pli forte kontraŭ la nukleaj-eksplozigoj. La monsumon bezonatan por funkciigi la hospitalon li donis el enspezoj de liaj eŭropaj orgenokoncertoj.

Li mortis la 4-an de septembro en 1965 en Gabon, en Afriko en sia 90-a vivjaro.

Befagyott a holt Tisza Tiszalúcnál / Glaciigis la mortinta riverbranĉo de rivero Tisza apud la vilaĝo Tiszalúc /2005/

Fényképezte: Pásztor Ferenc számítógép programozó / Fotis: Ferenc Pásztor, komputilprogramfaranto de NH Informo

Kalendárium

1958. január 14-én húnyt el Paul Axel Nylén svéd ujságíró, a Stockholms Tidningen c. lap szerkesztője. Zámenhof közvetlen munkatársai közé tartozott. 1897-től 1901-ig az Eszperantó mozgalom központi lapjának, a Lingvo Internacia című folyóiratnak a szerkesztője. Élete végéig aktívan résztvett a svédországi eszperantó mozgalomban.

La **14-an de januaro en 1958** mortis Paul Axel Nylén sveda ĵurnalisto, redaktoro de la gazeto Stockholms Tidningen. Li estis intima kunlaborantulo de Zamenhof. 1891-1901: li estis redaktoro de la Esperanto gazeto Lingvo Internacia. Ĝis lia vivofino li partoprenis aktive en la sveda Esperanto movado.

1938. január 20-án halt meg Stevan Živanovič jugoszláv eszperantó prózaíró. Legismertebb műve a Bledi Harang / La Sonorilo de Bled / c. regény, amely csak két évtizeddel a szerző halála után jelent meg.

La **20-an de januaro en 1938** mortis Stevan Živanovič jugoslava Esperantista prozisto. Lia plej konata verko estas la „La Sonorilo de Bled” romano, kiu aperis nur post morto de la verkisto.

1863. február 19-én született Emile Grosjean Maupin francia nyelvész, az eszperantó nyelv művelője. Munkái közül kiemelkedő jelentőségű az 1930-ban megjelent Plena Vortaro, a Teljes Szótár, amelynek kiadása 4 évtizeden át szolgálta alapműként az eszperantó mozgalmat.

La **19-an de februaro en 1863** naskiĝis Emile Grosjean – Maupin franca lingvisto, altetaksita kulturanto de la lingvo Esperanto. Lia grandsignifa verko estas la Plena Vortaro, kies multaj eldonoj dum kvar jardekoj servis kiel bazverko la Esperanto movadon.

1938. február 19-én húnyt el Aleksandr Dambrauskas / Dombrowski / a litvániai - és a nemzetközi eszperantista mozgalom úttörője. Különösen az eszperantó matematikai szaknyelv kidolgozásában szerzett jelentős érdemeket.

La **19-an de februaro en 1938** mortis Aleksandro Dambrauskas / Dombrowski / pioniro de la litova - kaj la internacia Esperanto movado. Li faris la matematikan faklingvon de Esperanto.

1878. február 26-án született Hugo Steiner osztrák kormánytanácsos, a Bécsben működő Nemzetközi Eszperantó Múzeum és Könyvtár megalapítója. Bátorságának és leleményességének köszönhető, hogy a pótolhatatlan értékű gyűjtemény Ausztria német megszállása idején nem semmisült meg.

La **26-an de februaro en 1878** naskiĝis Hugo Steiner aŭstra registarkonsilisto, fondinto de la Internacia Esperanto Muzeo kaj Biblioteko funkciaanta en Vieno. Dank’ al lia kuraĝo kaj inĝenieco, la senkompletigebla, valora kolektaĵo ne pereis dum la okupacio de Aŭstrio.

1903. február 26-án született Jean Forge / valódi nevén Jan Fethke / lengyel eszperantista író. Számos sikeres regényt írt, amelyek közül néhányat egyéb nemzeti nyelvekre, pl: japánra és kínaira is lefordítottak Fritz Lang neves német rendező ismert filmje a :Dr. Mabuse ezer szeme, Forg egyik regénye alapján készült.

La **26-an de februaro en 1903** naskiĝis Jean Forge / Jan Fethke / pola Esperantista verkisto. Li skribis multajn sukcesajn romanojn , el kiuj kelkajn oni tradukis al naciaj lingvoj. Ekzemple al : la japana kaj ĉina lingvoj. La konata filmo de Fritz Lang: „Mil okuloj de Dro. Mabuse” pretiĝis laŭ romano de Forge.

Világnapok kalendáriuma

A civilek napja Magyarországon:	február 1.
A Tisza élővilágának emléknapja:	február 1
A szerzetesek világnapja:	február 2.
A vizes élőhelyek világnapja:	február 2.
Rákellenes világnap:	február 4
A Magyar Rádiótechnikai Fegyvernem napja:	február 6.
Betegek világnapja:	február 11.
Valentin nap, a barátság és a szerelmesek világnapja:	február 14.
Epilepsziával élők világnapja:	február 14.
Nemzetközi anyanyelvi nap:	február 21.
Bűncselekmények áldozatainak emléknapja:	február 22.
A kommunizmus áldozatainak emléknapja:	február 25.
A Kalevala napja:	február 28.

Kalendaro de la mondotagoj

Tago de Civiluloj en Hungario:	1. februaro
Memortago de la Vivantaro de Rivero Tisza:	1. februaro
Mondotago de Monaĥoj:	2. februaro
Mondotago de Akvaj Biotopoj:	2. februaro
Kontraŭkancera mondotago:	4. februaro
Tago de la hungara Radioteĥnika Armilspeco:	6. februaro
Mondotago de Gemalsanuloj:	14. februaro
Valentino tago, kaj tago de geamantoj kaj amikeco:	14. februaro
Tago de la Epilepsuloj:	14. februaro
Internacia tago de la Gepatra lingvo:	21. februaro
Tago de viktimoj de Krimagoj:	22. februaro
Memortago de la viktimoj de la Komunismo:	25. februaro
Tago de Kalevala:	28. februaro

**Eszperantó nyelvű keresztrejtvény:
Esperantlingva krucenigmo:**

Ismeri Ōn a rovarokat?
Ĉu vi konas la insektojn?

	Eco de tranĉilo ▼	Numero ▼	Sur akvo trairi ▼	Fajna /sen finaĵo/ ▼
Malseka ►				
Numero ►				
Bonhumoro ►				
Ne korpo /sen finaĵo/ ►				

A keresztrejtvényben a sötét kockákban egy rovar nevét rejtettük el.

Ni kaŝis nomon de iu insekto en la enigmo en la malhelaj kvadratoj

A téli örömek közé tartozik a hóemberépítés

Íme, a kész alkotás: hóember az alföldi város, Debrecen mellett, Fancsika egyik taván. A hóember Liszt Ferencet, a világhírű komponistát ábrázolja. Történetéhez hozzátartozik, hogy amikor a nagy ismeretlen szobrot egy éppen arra utazó autós megpillantotta, a csodálkozástól az árokba csúszott. Mire autóját a hóemberkészítők az árokból kihúzták, este lett.

Fényképezte: Hideg Balázsné

Al la vintraj ĝojoj apartenas la neĝhomo - farado

Jen, la preta verko: la neĝhomo, en proksimeco de urbo Debrecen en la Granda hungara ebenaĵo, sur iu lago de Fancsika / Fanĉika/. La neĝhomo prezentas la mondfaman komponiston Ferenc Liszt. Al ĝia historio apartenas, ke kiam la grandan nekonatan skulptaĵon de la vojo ekrigardis iu, ĝuste tiam tiudirekte per aŭtomobilo vojaĝantulo, pro miro li glitis en fosaĵon. Je kiam lian aŭtomobilon la neĝhomofarantoj eltiris el la fosaĵo, estiĝis vespero.

Fotis: sinjorino Maria Hideg.

Lászlóné Pásztor

Magyarországi Kirándulások
Diósgyőr
Amiről a vár mesél

Harmadik rész

Ősemberek a várdomb körül.

A Szinva patak völgyének apró szigeteként a Bányabükk tövében kis mészkőszirt emelkedik 15 – 20 m. magasságba. Mellette barlang és közvetlen közelében állandó vizű 20-25 fokos meleg forrás. Ideális hely az ősemberek számára, akik ki is használták a lehetőséget: a Diósgyőr-tapolcai barlangban nem régen végzett ásások bebizonyították, hogy a paleolit ősember régen itt tanyázott. Kőeszközöket gyártott, szilánkokat és hulladékokat hagyott maga után. A neolitik korban az éghajlat enyhülésével egy törzs védelmi központtá építette ki a szikladombot. Még később a vaskorban árokkal övezték. Így alakult ki a vizesárokkal és azon belül a földvárral rendelkező gyűrű alakú erődítés.

Győr Árpád korában és később.

Anonymus szerint Árpád nagyfejedelmünk Böngérnek / egyik vezérének / adományozta ezt a várat, melyet Geurunak / Gyórnek / mondtak. Bors vezér, /Böngér fia/ a várat és a hozzá tartozó területet vármegyévé tette. Ettől kezdve 300 évig semmi sem történt a várral.

A tatárjárás/ 1241 / után változott meg a helyzet. A várható újabb támadás ellen védelem céljából IV. Béla királyunk birtokokat adományozott és azokon kővárak építését sürgette. Így került Diósgyőr egy tehetséges és nagyhatalmú család birtokába. Az Ákos nemzettségű Ernye bán kapta meg a várat és a környékét Dédessel együtt.

1261 és 1271 között megépült az ovális alakú lakótornyos erősség. Ernye bán fia István korában – aki a pálos szerzeteseket betelepítette oda –a vár építkezése folytatódott. 1317-ben az Ernye család szörnyű véget ért. Róbert Károly az ellene lázadó családot leverte. A Dédesre menekülő mind a hét Ernye unokát elfogatta és - mint a Zách családot is - valamennyit fej – illetve jószágvesztésre ítélte. Ezzel a vár a király birtokába került és történetében új korszak kezdődött el.

Hungarlandaj Ekskursoj
Diósgyőr
Pri kio rakontas la fortikaĵo

Tria parto

Prahomoj ĉirkaŭ la fortikaĵmonteto.

En la valo de Szinva rivereto kiel unu eta insulo de Minejbükk / praepoka loko de ŝtonmineja parto de montaro Bükk / Itraeviĝas kalkoŝtonroko 15-20 metrajn alta. Apud ĝi estas groto kaj rekte en ties proksimeco estas unu konstante 20-25 C-grada varmakva fonto. Tio estis ideala loko por la prahomoj, kiuj eluzis ĉi tiun eblecon. La arkeologiaj prifosadoj faritaj en la tn. Diósgyőr –Tapolca groto pruvis, ke la paleolita prahomo jam tre tre delonge vivis ĉi tie, faris ŝtonajn-kaj ostajn ilojn. Ili postlasis splitojn kaj rubaĵojn . Dum la neolita epoko post mildiĝo

de la klimato iu tribo transformis la rokmonteton laŭ sia defenda celo al defenda centro. Ĉirkaŭ ĝi ili konstruis tiun terbenkon kaj fortigis ĝin per baraĵo. Pli malfrue, en la ferepoko la tiam tie vivantaj homoj ĉirkaŭis ĝin per fosajkavo. Tiel ekestis la akvafosaĵon kaj interne terfortikaĵon havanta ringo / Győr /- forma fortikaĵo.

Győr – en epoko de nia grandduko Árpád, kaj ankaŭ pli poste.

Laŭ Anonimo / hungara sennoma historioverkisto en la 12-13, jarcento / - Árpád, nia grandduko donacis al estro Böngér la fortikaĵon, kion oni nomis tiam al Geuru /Győr / . Estro Bors / filo de Böngér/ igis ĉi tiun fortikaĵon al departemento.

Post tio dum 300 jaroj okazis nenio en historio de la fortikaĵo.

La situacio ŝanĝiĝis post la Tataara invado 1241. Pro la atendebla nova atako, en celo de defendo nia reĝo Adalberto / Béla / la kvara, donacis bienojn. Sur ili, li urĝigis konstrui ŝtonfortikaĵojn. Ĉi tiel ekhavas la fortikaĵon tre talenta kaj grandpotenca familio. Ano de Ákos gento, Ernye baŭno ricevis la fortikaĵon kaj ties ĉirkaŭaĵon kune kun Dédes. Inter 1261 kaj 1271 konstruiĝis la ovalforma fortikaĵo havante unu loĝturon.

En la tempo de Stefano, / filo de Ernye baŭno / - kiu enlokigis tien la paŭlanajn monaĥojn - daŭriĝis la konstruado de la fortikaĵo.

En jaro 1317 la familio Ernye havis teruran vivfinon. Nia tiama reĝo Karlo Roberto subpremis la familion ribelantan kontraŭ li, kaptigia la sep nepojn de Ernye rifuĝintajn al Dédes kaj kiel la familion Zách - ĉiujn anojn li kondamnis al senkapigo kaj bienperdo. Tiel la reĝo reakiris la fortikaĵon, kaj nova epoko komenciĝis en ĝia historio.

Daŭrigo sekvos

ESPERANTO TOTO

- 1, En kiu jaro naskiĝis L.L.Zamenhof?
1, 1863   2. 1859   X. 1869
- 2, Kiam okazis la 51-a U.K. de Esperanto?
1. 1969   2. 1974   X. 1966
- 3, Kiel oni nomis la patron de L.L.Zamenhof?
1, Marko   2. Stefano   X. Julio
- 4, Kiel oni nomis la edzinon de L.L.Zamenhof?
1, Lidja   2. Sofia   X. Klara
- 5, Kiam aperis la unua libro de L.L.Zamenhof?
1. 1887   2. 1889   X. 1899
- 6, Kie naskiĝis L.L.Zamenhof?
1, en Varsovio   2. en Bialistoko   X. en Krakovo
- 7, Kiam mortis Dro. Ludoviko Zamenhof?
1, 1915   2. 1920   X. 1917

- 8, Kie okazis la 1-a UK de Esperanto?
1, Boulogne-sur- Mer   2. Parizo   X. Pekino
- 9, En kiu jaro naskiĝis Dro Kolomano Kalocsay?
1, 1890   2. 1891   X. 1896
- 10, En kiu jaro naskiĝis Julio Baghy?
1, 1889   2. 1891   X. 1895
- 11, En kiu jaro naskiĝis Dro Ludoviko Győry Nagy amiko de Dro K-Kalocsay?
1, 1890   2. 1891   X. 1892
- 12, Kie naskiĝis Dro Kolomano Kalocsay?
1, Abaújszántó   2. Gönc   X. Pécs
- 13, Kie naskiĝis Julio Baghy?
1, Pécs   2. Budapeŝto   X. Szeged
- 13+1 Kie naskiĝis Dro Ludoviko Győry Nagy ?
1, Sopron   2. Gömörmihályfalva   X. Miskolc

Megemlékezés

1980.február 19-én 26 évvel ezelőtt halt meg Dr.Győry Nagy Lajos, aki kiváló és aktív vezetője volt a Magyar Eszperantó Szövetség BAZ megyei Eszperantó Területi Bizottságának Miskolcon.

La **19-an de februaro en 1980**, antaŭ 26 jaroj mortis Dro Ludoviko Győry Nagy, kiu estis elstara kaj aktiva gvidanto de la BAZ departementa Esperanto Komitato de Hungara Esperanto Asocio.

30 évvel ezelőtt, **1976. február 27**-én halt meg Dr. Kalocsay Kálmán.
Híres orvosprofesszor, költő, író és műfordító volt.
Barátja és osztálytársa volt Dr. Győry Nagy Lajos.
Mindketten együtt ismerkedtek meg az Eszperantó nyelvvel 1911-ben.

Antaŭ 30 jaroj, la **27-an de februaro en 1976** mortis Dro Kolomano Kalocsay.
Li estis kuracistprofesoro, fama verkisto kaj tradukartisto.
Lia amiko kaj samklasano estis Dro Ludoviko Győry Nagy
Ili ambaŭ kune konatiĝis kun Esperanto en la jaro 1911.

László Pásztor

Téli bajok

A tél, az örökök mellett -sajnos- veszélyt és gondokat is rejt kedvenceink számára . Erről ad számot az állatorvos, amikor elmeséli, hogy a havas városi utakon, parkokban szabadon szaladgáló házi kedvenceink: a kutyák és vadászgörények gyakran sérülnek meg az orrukon és lábukon a széttöredezett, ott hagyott és a hó alatt nem látható üveg daraboktól. Sem a városban, sem a hegyi sí terepeken ne hagyjuk gazdátlanul csatangolni őket, mert a síterepeken ők is veszélyeztetnek, de ők is veszélyeztetettek a sielők által.

La bildo montras la ĉasputuron, kiel favoraton.

La vintro povas esti ne nur ĝojplena, sed ankaŭ zorgo - kaj danĝerplena por niaj domaj favorataj bestoj. La bestkuracisto rakontas, multfoje oni portas al li por kuraci hundojn kaj ĉasputurojn , kiuj vundiĝis sur siaj nazo kaj piedetoj pro la de neĝtavolo nevideblaj rompitaj vitropecoj, restintaj sur la urbaj vojoj, kaj en la parkherbejoj.

La peto estas: vintre ne lasu libere kuradi iajn favoratojn, gvidu ni ilin per hundoŝnuro kaj kondukilo. Ni devas pripensi, ke ankaŭ sur la skiterenoj ili ne saltadu kaj kuradu sengarde! Kaj ili estas danĝerigitaj, kaj ili danĝerigas la sportantojn.

Lászlóné Pásztor

Eszperantó rendezvények / Esperanto aranĝaĵoj

- 1, **2006.február 26-án:** kirándulás a Budai hegységbe.
Találkozás Budapesten 10 órakor a Moszkva téri metró kijáratánál.
Túravezető: Romcsek Kálmán
/ + 36 - 70 - 277 – 10 37 /
- Ekskurso al Budai montaro la **26-an de februaro en 2006.**
Renkontiĝo: apud elirejo de Metro stacio sur Moskvo placo, je la 10-a horo.
Ekskursgvidanto estos: Kálmán Romcsek
/Lia telefono: + 36 -70- 277 – 1037/

- 2, **2006.julius 22-26** között lesz a 4. Európai Orvosegészségügyi Eszperantó Kongresszus Hódmezővásárhelyen
Témái

- Mozgásszervi betegségek: megelőzés,gyógykezelés, rehabilitáció
- Szív és érrendszeri betegségek
- Immunbetegségek
- Ember és természet
- Yumeiho emlékülés

Program:

szakmai előadások, komolyzenei és folklór est, kiállítások, egésznapos kirándulás Ópusztaszerre és Szegedre. Klinika meglátogatása, városnézés.
2006. július 27-én utazás Firenzébe busszal, útközben Velencében városnézés.

További információk Faragó Katalintól

e-mail címek: emek@espmad.hu

farago.kata@espmad.hu

Dr. Ferenczy Imre

Ópusztaszer a magyarok számára nagy jelentőségű. A honfoglalás után itt kötötte meg azt az ősi, a pusztai népek szokása szerinti vérszerződést egymással a hét törzs, mely egy néppé, a magyar néppé tette őket. Itt nyilvánították ki Árpád pajzsra emelésével, hogy őt ismerik el az egyedüli uralkodónak maguk felett. Ezután a fejedelmi méltóságot nem választják, hanem az, Árpád családjában öröklődni fog. Ezt a közösen meghódított földet ekkortól, tehát 896-tól a hét magyar földjének, úrságának, országnak, a magyar törzs neve után Magyarországnak nevezik.

Földes Péter: A Karvalyos Zászló c.regénye alapján

Pásztor Lászlóné

1. La **22 – 26-an de julio en 2006** okazos la 4-a Eŭropa Medicina – Sanitara /IMEK/ Esperanto Kongreso en la hungara urbo Hódmezővásárhely.

Ties temoj estos:

- Movorganaj malsanoj: la prevento, kuraca terapio, rehabilitacio
- Kor’- angino, sangofaro - organaj malsanoj kaj tago de
- Imunologaj malsanoj
- Homo kaj naturo.
- Yumeiĥo memorkunsido

Programo:

Fakaj prelegoj, vesperoj de serioza muzika-kaj de folkloro, ekspozicioj, tuttaga ekskurso al Ópusztaszer kaj al la urbo Szeged. Vizito de Kliniko kaj urbrigardado.

La 27-a de julio en 2006, vojaĝo al Firenze / Florenco/ per aŭtobuso, dumvoje en la urbo Venecio urborigardado.

Pluajn informaciojn petu de samideanino Katalin Faragó.

Retpoŝto adresoj: 4.a.emek@espmed.hu

farago.katalin@espmed.hu

Lászlóné Pásztor

Ópusztaszer estas grandsignifa por Hungaroj. Post la patrujokupo, la ĝistiamaj sep triboj tie okazigis -laŭ kutimo de praaj stepaj popoloj- la sangokontrakton. Ili deklaris sian unuiĝon al unu popolo tiam, tie. Ili, sur ŝildojn levis Árpádon kaj tiel deklaris, ke la tuta popolo rekonas lin sia gvidanta dukon, kaj ekde tiam la popolo ne elektos la regnestron, sed tiu moŝto herediĝos en familio de Árpád. Ĉi tiun komune konkeritan landon ekde tiam /ekde 896/ oni nomos - pri nomo de la pli frua „Magyari”/ Madjari/ tribo-: Magyarország = Hungario.

Laŭ la junulara romano de verkisto Péter Földes: La Niza Flago

skribis Lászlóné Pásztor

- 3, A 91. Eszperantó Világkongresszust Olaszországban, Firenzében rendezik meg **2006. július 29 - augusztus 5-ig.**

Magyarok a Magyar Országos Eszperantó Szövetségnél jelentkezhetnek, vagy az Eszperantó Világszövetségnél.

La 91-an Universalan Kongreson de Esperanto oni aranĝas en Italio, en Florenco.

Aliĝi eblas aŭ ĉe Hungaria Esperanto Asocio, aŭ rekte ĉe UEA.

- 4, **2006. aug. 14-20-ig** hazánkban Makón a MEJSZ rendezi meg a Nemzetközi Ifjúsági Eszperantó Hetet / IJS /

Információk:

e-mail címen: ijs@ijs.hu

La **14-20-an de agosto en 2006.** / IJS / HEJ aranĝas la Internacian Junularan Esperanto Semajnon en nia patrujo, en la urbo Makó.

Informoj:

Retadreso: ijs@ijs.hu

Lászlóné Pásztor

Magyar népmese Palkó és szamara

Palkónak, volt egy szamara. Egyszer egy nagy rengeteg erdőben mendegélt a szamarával és hogyan, hogy nem, összetalálkozott egy törpével.

A törpe egy bokor aljában aludt és a szamár véletlenül rálépett a sapkája csücskére.

Haj, mérges lett a törpe nagyon! Felugrott és elkezdett pörölni Palkóval.

- Nem tudsz jobban vigyázni a szamaradra?! – kiáltotta dühösen. Oda a sapkám, nézd meg, milyen csúf lett!

Palkó megnézte a kicsi sapkát: az bizony össze – vissza szakadt. De hát most mit csináljon?

És nagy hetykén így válaszolt:

- Nem tudsz jobban vigyázni a sapkádra? A szamár az csak szamár, én nem vigyázhatok helyette!

Több se kellett a törpének, még mérgesebb lett.

- Hát jó, mondta, akkor majd kiokosítom én! Azzal átkozlak meg, hogy a szamarad mindig azt mondja, amit te!

Palkó jót nevetett rajta.

- Na, hiszen ez nem nagy átok, ezt még elviselem!

De mire kimondta – a törpe már sehol sem voltr. Indulni akart tovább, de a szamara nem indult. Mondta a szamárnak:

- Gyí, csacsi! – és akkor a szamara is visszamondta:

- Gyí, csacsi!

Hijnye, ez így nem lesz jó – gondolta Palkó. – Ez a törpe jól kifogott rajtam!

És, mikor már egy órája vesződött a szamárral, olyan dühös lett, hogy jó alaposan eltángálta a szegény állatot. Csakhogy az megharagudott ám és úgy oldalba tisztelte patájával Palkót, hogy belebukott egy nagy pocsolóába.

Ott aztán ijedten kiáltozni kezdett:

- Segítség! Segítség!

Épen akkor favágók jártak arra és kiségitették Palkót a pocsolóából. Kérdezték, ki az a másik ember, aki segítségért kiáltott.

- Hát a szamaram! – mondta Palkó és keservesen tapogatta az oldalát.

De ezt már nem hitték el a favágók. És azt mondták, hogy aki ekkorát hazudik, azt a király elé kell vinni, az büntesse meg az ilyen hazudozót!

Úgy is lett. A király elé vitték, a király pedig kimondta az ítéletet: Palkót tömlöcbe kell csukni. És megkérdezte a legénytől, mi az utolsó kívánsága, azt még teljesíti. Palkó csak azt kérte, hogy a szamarától hadd búcsúzhasson el. Oda is vezették mindjárt a szamarat. Palkó meg letérdelt a király elé és elkezdte mondani:

- Felséges király uram, kegyelmezz árva fejemnek, ártatlan vagyok!

A szamár utána mondta. A király akkorát nevetett, hogy Palkót rögtön szabadon bocsátotta és szamarával együtt felfogadta udvari bolondnak.

A mesét elmondta: Fedor Istvánné, Ilona

Hungara popolfabelo Paŭlĉjo kaj lia azeno

Paŭlĉjo havis azenon. Foje li vagadis en densega arbarego kun sia azeno kaj renkontis nanon. La nano dormis sub la arbusto kaj la azeno hazarde paŝis sur la pinton de lia ĉapo.

Ha, la nano fariĝis furiozega! Li eksaltis kaj riproĉis al Paŭlĉjo.

- Ĉu vi ne povas pli atente gardi vian azenon? – kriis li furioze.

- Kaputiĝis mia ĉapo, rigardu ĝin, kiel malbelega ĝi fariĝis!

Paŭlĉjo rigardis la ĉapeton, ĝi vere dise – mise ŝiriĝis. Sed nun kion fari? Tial, li fierege respondis jene:

- Ĉu vi ne povas pli atente gardi vian ĉapon? La azeno estas nur azeno, mi ne povas atenti anstataŭ ĝi.

La nano fariĝis eĉ pli kolera. – Bone – diris li. – Tiam, mi instruos ĝin. Mi punos vin per tio, ke via azeno ripetu ĉiam, kion vi diras!

Paŭlĉjo ridis.

- Nu, ja tio ne estas granda malbono, tion mi eltenos.

Kiam li tion eldiris, la nano jam nenie troviĝis. Li volis foriri, sed la azeno ne moviĝis. Li diris al la azeno:

- Hot! Azenido! Sed tiam ankaŭ la azeno rediris:

- Hot azenido! Diable, tiel ne estos bone! – pensis Paŭlĉjo. Tiu nano plene superruzis min!

Kiam li jam dum unu horo baraktis kun la azeno, li fariĝis kolerega kaj komencis batadi la povran beston.

Sed tiu tre ekkoleris kaj tiel piedbatis Paŭlĉjon je ripoj per hufoj, ke li enfalis en marĉeton.

Tie li ekkriis je timo:

- Helpu! Helpu!

Tiam ankaŭ la azeno tuj komencis:

- Helpu! Helpu!

Ĝuste tiam tie vagadis arbonhakistoj, kiuj helpis Paŭlĉjon eliri el la marĉeto. Ili demandis, kiu estas la alia homo, kiu kriis por helpo?

- Mia azeno – diris Paŭlĉjo kaj li mizere palpatis sian talion.

Sed tion ne kredis la arbohakistoj, sed diris, kiu povas tiel mensogi. Tiu oni devas konduki antaŭ la reĝon, por ke li punu la mensogulon. Tiel okazis. Ili kondukis lin antaŭ reĝon, kiu juĝis jene: oni devas fermi Paŭlĉjon en karceron.

La reĝo demandis la junulon, kio estas lia lasta deziro, ĉar tion li ankoraŭ plenumos. Paŭlĉjo petis nur tion, ke li povu adiaŭi sian azenon. Oni tuj kondukis al li la azenon. Paŭlĉjo surgenuiĝis antaŭ la reĝo kaj ekparolis:

- Majesta reĝa moŝto, indulgu je mia orfa kapo, mi estas senkulpa!

La azeno ripetis la petegon.

La reĝo ekridis kaj tuj liberigis Paŭlĉjon kaj dungis lin kaj lian azenon, kiel bufonon.

Esperantigis: sinjorino Ilona Fedor
(El Brilantaj Steloj I)

Miskolci Tél

Mindnyájan tudjuk, hogy az idegenforgalmi bevételekre minden település számít. Ez alól nem kivétel Miskolc sem. A téli idegenforgalmat célozza meg az itt 2001. év óta megrendezésre kerülő „Miskolci Tél” elnevezésű Téli Fesztivál. Ezt a város vezetői szervezik meg évenként február közepén, Fedor Vilmos alpolgármester úr és felesége Rózsa Edit tervei, ötletei alapján.

A program sokrétű.

Bemutatja régióink mai kulturális életét az arra az alkalomra kiírt irodalmi pályázatokkal, a vers és prózamondó versenyekkel, jeles művészek lépnek fel saját repertoárjukból válogatott

dalok, zeneművek bemutatásával. Az úgynevezett „Kocsonya fesztivál” idején, Bánkúton a síparadicsomban sielés, szánkózás, haszki kutyák szánhúzó versenye, a hámosi sziklafalon a jégmászók teljesítményének megtekintése is szerepelt eddig többek között. Nagyon szép alkotások születtek pl. a jégszobrász versenyen, továbbá az úgynevezett „Kocsonyabálon”, kiállított művészi kocsonyatálak, képek tekintetében is.

Sajnos, a jégszobrászverseny legkiválóbb alkotásairól képekkel nem rendelkezünk, de a díjnyertes kocsonyakreációkat bemutatjuk.

1, Virágcsendélet

2, Béka a miskolci kocsonyában / A kocsonyába fagyott miskolci béka története legenda. Róla, a márciusi újságunkban olvashatnak /

Itt mutatjuk meg a Finnországban is szokásos hófaragó és jégszobrászati 2005.évi verseny legszebb alkotásait. A fényképeket Veli Hämäläinen készítette.

„A hókastély Tornióban van, mely északon van, a Botnia tengeröbölénél. Minden télen másképpen néz ki. A képen látható kápolna a 2005.évi alkotás.”

Más téli képeket is láthatnak.

A képekről ránknevet a vidékek csendje, nyugalma. „Azon a vidéken az erdők legnagyobb része alacsony erdei fenyő, melyek nem idősek. Az előzőeket tűzvész pusztítása miatt vágták ki. Léteznek olyan területek, ahol megmaradtak az öreg erdei fenyők és azok magasabbak. Némelyik nedvesebb helyen lucfenyők nőnek, és amikor egyre feljebb kapaszkodunk, a hegyi lejtőkön hegyi nyírfák nőnek és ezek alacsonyabbak mint máshol és inkább alacsony bokrokra hasonlítanak”- Az idézeteket Sylvia Hämäläinen írta Tamperéből, Finnországból. A férje fényképein láthatjuk, milyen ott, a messzi Északon a tél.

Pásztor Lászlóné

Ni çiuç scias, ke nuntempe ie ajn estas, sed çiu kolonio bezonas la fremdultrafikajn enspezojn por sia monujo.

Nek urbo Miskolc estas escepto. Ĝuste la vintran fremdultrafikon helpas la çie tie de la 2001-a jaro çiuçjare arançata „Miskolca Vintro” nomita Vintra Festivalo. Çie tiun eventon organizas la urba magistrato kun helpantaro. La arançajon oni faras je mezo de februaro, laŭ planoj kaj ideoj de la nuna vicurbestro sinjoro Vilmos Fedor kaj sia edzino Edit Rózsa.

La programo estas multflanka.

Ĝi prezentas la nuntempan kulturan vivon de nia regiono per la konkurso de versa kaj

prozverkado, prelego priskribita por tiu-çie evento, krome per prezento de bonegaj kantistoj kaj muzikistoj.

Kiuçj kantas, dancas, muzikas el siaj komponaçoj, verkoj.

Dum la tn:” Galantino Festivalo”, en la skiparadizo Bánkút la partoprenantoj skias, sledas, poste rigardas prezenton de „glacirokogrimpantoj” sur la glaciçita roko en Hámor, aŭ rigardas la konkurson de glitveturiloj tirataj de hundoj.

Tre belaj kreaçoj realiçis çis nun ekzemple dum la tn:” Galantino- baloj” prezentitaj glaciskulptadaj kaj la galantino kreaçoj.

Tiuçj vere estas priparolindaj.

Bedaŭrinde pri la laŭreataj kreaĵoj de glaciskulptistoj ni ne havas foton. Sed, nun ni prezentas la du plej interesajn galantino kreaĵojn de la 2005-a konkurso.

1, Naturpentraĵo

2, Rano en la miskolca galantino. /Historio de la rano rigidiĝinta en la galantinon – tio estas Miskolc - urba legendo. Pri ĝi vi povos legi en nia marta numero./

Nun ni montras la belegajn kreaĵojn de la neĝon kaj glacieron skulptanta konkurso kutima ankaŭ en Finnlando..

„La neĝa kastelo estas en la urbo Tornio, kiu situas norde ĉe la Botnia Golfo.

Ĉiun vintron ĝi aspektas malsimile. Ankaŭ la artistoj estas malsamaj. Sur la foto videbla kapelo estis la 2005-a jara kreaĵo.”

Vi povas vidi ankaŭ aliajn vintrajn bildojn. La lokojn fotis sinjoro Veli Hämäläinen, Tampere, Finnlando /

Pri la fotoj sur nin ridas la silento kaj trankvilo de la regionoj. „Tie en tiu regiono la arbaroj plejparte estas malaltaj pinarboj, kiuj ne estas tre maljunaj. Oni tial dehakis la antaŭajn, ĉar la incendio de arbaro trairis sur ili. Ekzistas areoj, kie konserviĝis maljunaj pinoj, kiuj estas pli altaj. En iu pli malseka tereno povas kreski piceoj kaj kiam oni grimpas pli alten sur la montaj deklivoj kreskas montaj betuloj, kiuj estas pli malaltaj ol alie kaj iel similas al „arbustoj” – La citaĵojn Sylvia Hämäläinen skribis el Finnlando.

Pri la fotoj konstateblas, kiaj estas la regionoj vintre tie Norde, en la fabela Finnlando.

Lászlóné Pásztor

Hogyan pusztult el Dr. Zámenhof Lajos Lázár családja?

1939 szeptemberében Varsó ostroma alatt lerombolták a német repülőgépek a Krolewska utca 4.sz.házat, ahol a 3.emeleten volt Dr. Zámenhof Lajos lakása. A halála után a tágas öt szobás lakosztályban lakott Zámenhof Ádám doktor és felesége Wanda doktornő Lajos nevű fiával, valamint Zsófia doktornő és Lidja magiszter, a „Mester” lányai.

A lakás, ahol a nemzetközi nyelv megteremtőjének több, különböző emlékét őrizték és az ő szobája – ahol dolgozni szokott – majdnem teljesen sértetlen maradt. De a ház lerombolása után Zámenhof családja Minc úr és Janina doktornő lakásába a Foch u. 8.sz. alatti házba költözött. Az utóbbi Wanda asszony testvére. Itt lett aztán letartóztatva Zámenhof egész családja. A németek Ádám doktort a Zsidó Kórházban tartóztatták le, melynek igazgatója volt. Zámenhof Ádám nagyon elsépadt.

Ugyanaz nap tartóztatták le a kórházban feleségét Wanda asszonyt és Zsófia doktornőt. Ezzel egyidejűleg tartóztatták le Lidja doktornőt Mincék otthonában. Minc urat is elvitték, pedig ő nem volt eszperantista. Őt fogták el Zámenhof Lajos helyett, amikor kiderült, hogy Lajosnak tifuszos.

A letartóztatott nőket néhány heti rabság után a „Szerbia” nevű női börtönbe engedték át. 1940.januárjától kezdve Zámenhof Ádám és Henrico Minc nem voltak továbbra is megtalálhatók a Pavjak nevű varsói börtönben. Azt híresztelték, - nem ellenőrizetten-, hogy Stutthof német koncentrációs táborban agyonlőtték vagy elégették őket. Persze, ez sajnos mindegy, mert az eredmény ugyanaz volt.

A gettóban maradtak a Zámenhof család megmaradt tagjai, ahol az életfeltételek rémesek voltak. Éhség és betegség uralkodott. A zárt, szigorúan őrzött szűk helyen 400 000 zsidót zsúfoltak össze Varsóból és környékéről. 1942.júliusában kezdték a németek a zsidók kiirtását a gettóban. A gettó határában az Egyesült Lengyel Szövetkezetek áruházai állottak egy téren, amelyhez vasúti szárnyvonalak vezettek. A németek ezt a teret használták ki. Erőszakkal hajtották ide a zsidókat és minden áldozatot Treblinkára utaztattak innen. Ott Treblinkán kb. milliónyi zsidót gyilkoltak meg. Ott pusztult el Zsófia és Lidja. Wandának Lajossal a fiával sikerült megszöknie német orvosi zubbony segítségével Zaleski álnév alatt.

1943.januárjában történt meg a varsói gettó második felszámolása és ugyanazon év áprilisában az utolsó, melynek idején történt a kevés számú zsidó ifjuság tiszteletet keltő lázadása a hatalmas német hadigépezet ellen.

A gettó a földdel lett egyenlővé téve!

Heroldo de Esperanto: 1965.április 5.

Fordította: Pásztor László

Zámenhof unokája Louis Christophe Zaleski Zamenhof, aki Varsóban született 1925-ben és szerencsére túlélte a Holokausztot, mérnök és Franciaországban él.

Göteborgban és Vilniusban köszöntötte az Eszperantó Kongresszus résztvevőit a Zámenhof család nevében.

Nagyon kellemes, bájos öregúr, ahogyan hallottuk több kongresszusi résztvevőtől is.

Létezik egy könyv, mely az Ő élete történetével foglalkozik.

Ennek címe: „A Zámenhof Utca”. 2003-ban jelent meg és megvásárolható, megrendelhető az Egyetemes Eszperantó Világszövetség Könyvszolgálatánál: Rotterdamban, Hollandiában: www.uea.org/katalogo

Pásztor László

Kiel pereis la familio de Dro Ludoviko Lazaro Zamenhof?

„Dum la sieĝo de Varsovio en septembro de 1939 estis detruita fare de germanaj aviadiloj la domo ĉe strato Krolewska 41, kie sur la tria etaĝo troviĝis la loĝejo de Dro L.L.Zamenhof. Post lia morto en la vasta kvinĉambra apartamento loĝis Adamo, sia edzino doktorino Wanda kun la filo Ludoviko, ankaŭ doktorino Zofia kaj magistrino Lidja, la filinoj de Zamenhof. En la loĝejo estis pli konservataj diversaj memoraĵoj pri la kreinto de la lingvo internacia. Ankaŭ lia kabineto, en kiu li kutimis labori, restis preskaŭ senŝanĝa. Post la detruo de la domo la familio de Zamenhof ekloĝis en loĝejon de gesinjoroj Minc. Doktorino Janina estas fratino de sinjorino Wanda, ĉe strato Foch 8.

Tuta familio de Zamenhof estis arestita. La germanoj arestis doktoron Adamo en la Juda Hospitalo. Li estis direktoro de la hospitalo. Adamo Zamenhof iĝis tre pala. La saman tagon en la hospitalo oni arestis lian edzinon doktorinon Wanda kaj fratinon, krome doktorinon Zofia. En la hejmo de gesinjoroj Minc, la saman tagon la germanoj arestis fraŭlinon Lidja kaj doktoron Henriko Minc – bofraton de Wanda – kiu tute ne estis esperantisto. Lin oni prenis anstataŭ Ludoviko, kiu tiam malsana, supozinte verŝajne, ke la knabo havis tifon.

La arestitajn virinojn oni ellasis post la kelksemajna malliberigo en la porvirina malliberejo nomita „Serbia”. Ekde januaro 1940 doktoroj Adamo Zamenhof kaj Henriko Minc ne plu troviĝis en la varsovia malliberejo Pavjak. Oni diris, -sed nekontrolite- ili estas en la germana koncentrejo Stutthof. Ĉu la germanoj ilin mortpafis, aŭ bruligis en la kremaciejo, aŭ sufokis ilin en la gaskamero, jam ne estas grave! Bedaŭrinde la rezulto ja estas la sama!...

En la geto troviĝis ankaŭ la restintaj membroj de la familio de Zamenhof. En la geto la vivkondiĉoj estis teruraj. Regis malsato, malsanoj. En la fermitan kaj severe gardatan ne tro grandan spacon oni enŝtopis pli ol 400 000 judojn el Varsovio kaj ĉirkaŭaĵo. En julio 1942 la germanoj komencis ekstremadon de la judoj loĝantaj en la geto. Apud ĝia limo troviĝis iamaj Magazenoj de la Unuiĝo de Polaj Kooperativoj, al kiuj kondukis flankaj relvojoj.

La germanoj eluzis ĉi tiun placon kaj aranĝis tn: „Umschlagplatz”, kien perforte oni trenis la kaptitajn judojn, virojn, virinojn, malsanulojn, infanojn kaj de „Umschlagplatz” unu fojon kaj poste dufoje dum tago per specialaj porbestaj vagonaroj oni veturigis ĉiujn viktimojn al Treblinka. Tie la germanoj murdis ĉ. milionon da judoj en dek gaskameroj. En Oswiecim-Auschwitz ili murdis ĉ. tri milionojn da judoj kaj unu milionon da nejudoj. Du milionoj da judoj pereis en la mortigejoj : Majdanek, Sobibor, Belzec kaj aliaj... En gasveturiloj la germanoj murdis judojn el urbo Chelm kaj ĉirkaŭaĵoj. Tielmaniere pereis Zofia kaj Lidja.

Wanda kaj Ludoviko sukcesis sin savi en kuracistaj kiteloj de „ Umschlagplatz” kaj poste kaŝis sin sub la nomo Zaleska.

En januaro 1943 okazis dua likvido de la varsovia geto kaj en aprilo de la sama jaro la lasta, dum kio okazis la imponega ribelo de juda junularo nemultnombra kontraŭ la potenca germana militmaŝino. La geto en Varsovio estis ebenigita kun la tero...”

/Heroldo de Esperanto la 5-an de aprilo en 1965/

Nepo de Dro L.L.Zamenhof estas Louis - Christophe Zaleski Zamenhof, kiu naskiĝis en Varsovio en la 1925-a jaro. Feliĉe je nia ĝojo li postvivis Holokaŭston. Li estas inĝeniero kaj vivas en Francio. Kaj en Goteburgo, kaj en Vilno li salutis la kongresanojn en nomo de la familio Zamenhof. Ni aŭdis de niaj –tie partoprenintaj – geamikoj, ke li estas tre agrabla, ĉarma maljuna sinjoro.

Ekzistas libro, kio okupiĝas pri lia vivhistorio. La titolo de la libro estas: „Zamenhof Strato”. Ĝi aperis en 2003 kaj aĉetebla, eĉ mendebla estas ĉe Libro servo de UEA. Oni povas ankaŭ konsulti aktualan katalogon ĉe www.uea.org/katalogo

László Pásztor

Az Északmagyarországi Hír revizorának betegsége miatt, az újság tartalmát most Dr. Dudich Endre professzor úr – A MESZ alelnöke – lektorálta.
Mindkettőjüknek jó egészséget kívánunk :

Pásztor házaspár

Pro malsano de revidianto de Nordhungaria Informo, nun sinjoro Dro. Prof. Endre Dudich - la vicprezidanto de HEA - lektoris la gazetenhavon.
Al ambaŭ ili ni deziras bonan sanon:

Geedzoj Pásztor

NORDHUNGARIA INFORMO

Pásztor László 3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Retpošto / E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap / Retpaço: <http://members.chello.hu/pasztor.laszlo4>